

#спецвипуск

nota bene

«життя переможе смерть,
а світ — темряву»

«NOTA BENE»
спецвипуск № 23
березень–квітень 2022

ГОЛОВНА РЕДАКТОРКА	Марія Кукшина
ВЕРСТАЛЬНИКИ	Артем Завальнюк Дарья Вечерова
ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР	Артем Завальнюк
КОРЕКТОР	Владислав Грабарчук
АВТОРИ	Олександра Хальзіна Владислав Грабарчук Іванна Осипчук Марія Кукшина Наталія Горда Дарья Вечерова
ШЕФ-РЕДАКТОРКА	Тетяна Ус

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ:

Фаховий коледж «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка
Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

Адреса редакції: проспект Юрія Гагаріна, 16, Київ, 02094.

Електронна адреса редакції: notabene.kubg.edu.ua@gmail.com

Редакція може не поділяти авторські висловлювання в опублікованих статтях.

Використовуючи матеріали публікацій цього випуску, ви зобов'язуєтесь посилатися на «Nota Bene».

ЧИТАЙТЕ У СПЕЦВИПУСКУ:

Спогади лютого ранку:

як починалася повномасштабна війна.....4

Інструментом творення Людини була і залишається справжня освіта: Марія Василівна до студентів коледжу про вагу освіти, війну та перемогу.....6

Освітній фронт: викладачка про день, коли все почалося, навчання і котів.....7

Ми з тобою побачимось з того боку кордону: очевидці про еміграцію, тимчасовий захист і життя на чужині.....10

Синьо-жовтий Херсон: як українці борються за свободу в окупації.....14

Війна «по-жєневськи»: як міжнародні норми регулюють збройні конфлікти.....16

Феномен Чорнобаївки: пекло на землі чи військова дурість керівництва Росії?.....22

Як бізнес став на військові рейки.....24

Психологічний портрет українця: від зневіри до перемоги.....26

Спогади лютневого ранку: як починалася повномасштабна війна

24 лютого сирена у нас загула, Київ бомбили, нас сповістили, Що почалася війна...

Ми цінуємо лише тоді, коли втрачаємо. На жаль, цей вислів ми сприймаємо тільки-но стається щось кепське. Отак, о 4-й ранку 24 лютого 2022 року кожен українець утратив найголовніше — спокій.

Україна, XXI століття: доки не настав світанок і сусіди ще спали солодким сном, президент РФ Володимир Путін оголосив початок проведення «воєнної спецоперації». Уже за годину після публікації його звернення очевидці повідомляли про глухі звуки вибухів, гудіння літаків, спрямованих на військові об'єкти Києва, Харкова, Одеси та низки міст Донбасу.

У кожній родині невдовзі пролунали рингтони телефонів. Дзвонили рідні зі словами: «Прокидайся, почалася війна!» Спершу сонний мозок не хотів це сприймати, але, побачивши з вікна, що люди почали негайно пакувати речі до авто та поспіхом покидали свої домівки, усе стало зрозуміло. Таким чином, о 6-й годині ранку вже сформувалися величезні затори на виїзді з Києва, що тривали декілька діб.

О 5:30 російська артилерія, супроводжувана колонами техніки, увійшла на

територію Харкова. Продовжувалися повітряні атаки стратегічних військових об'єктів Житомирщини, Чернігівщини, Сумщини, Київщини. Згодом приціл окупантів поширився й на житлові масиви.

У той же час залунають перші сирени на правому березі Києва, поки лівий залишатиметься у відносній тиші (систему сповіщення буде налагоджено менш ніж за добу). Українці, котрі не виїжджали з міст, прикипіли до екранів телевізорів і смартфонів, стежачи за новинами. Так, наприклад, уже після 6-ї запрацював єдиний телерадіомарафон «#UAразом» задля інформування населення про події на фронті та ситуацію в цілому.

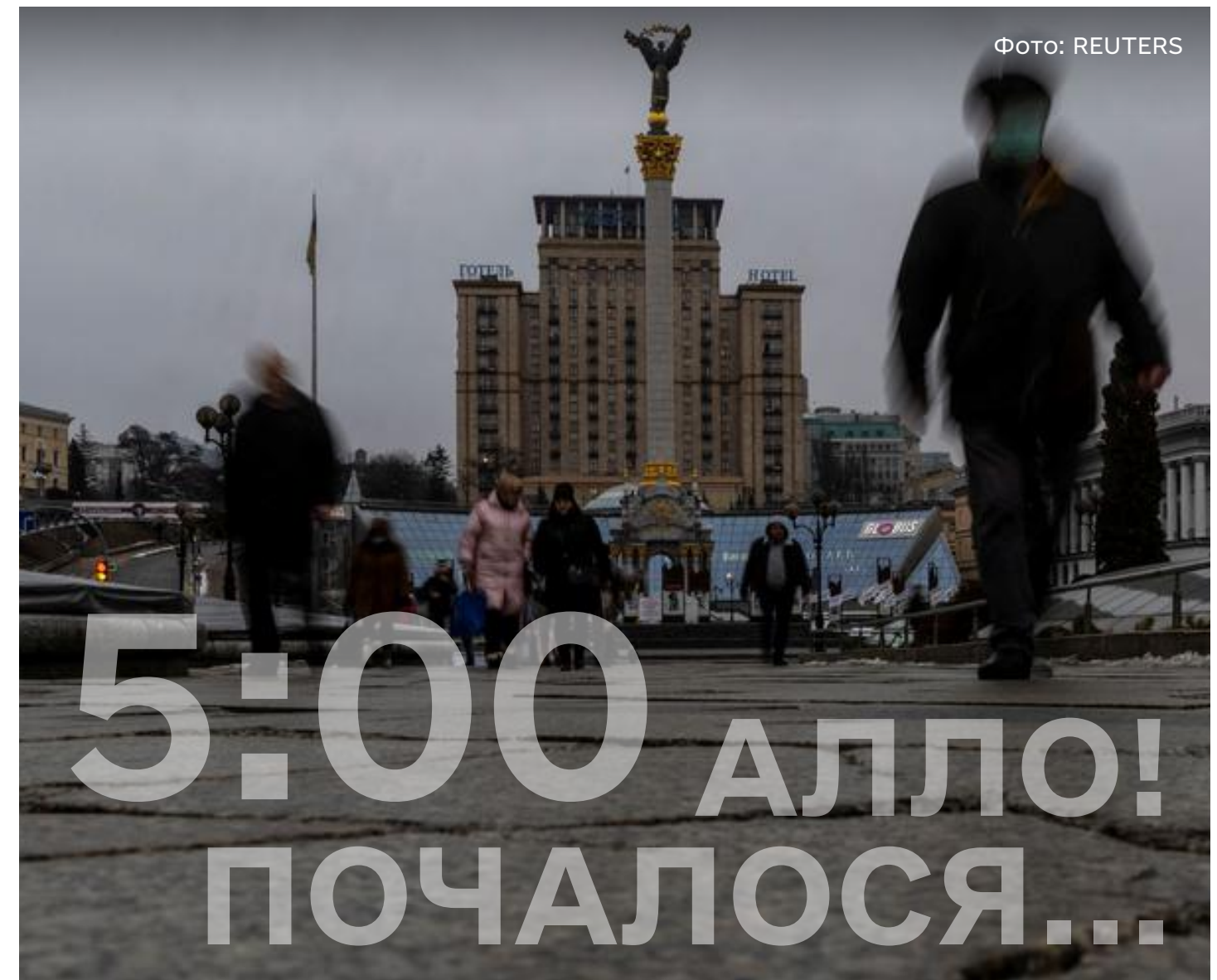
Пізніше всі ЗМІ транслиували [звернення Президента](#). Володимир Олександрович Зеленський вийшов на зв'язок не як президент, а як громадянин України, звернувшись до жителів країни-агресора: «Багато з вас відвідували Україну, звернувшись до жителів країни-агресора: «Багато з вас відвідували Україну. У багатьох є родичі в Україні. Хтось навчався в українських вишах, дружив з українцями. Ви знаєте наш характер, ви знаєте наших людей, знаєте наші принципи. Вам відомо, що ми цінуємо. Так прислухайтеся ж до себе, до голосу розуму, здорово-

го глузду. Почуйте нас! Народ України хоче миру! Влада України хоче миру!» (пер. — Хальзіна О.)

Гуманітарна ситуація в Україні лишалася контрольованою: аптеки та магазини з продовольчими товарами «працювали, працюють і будуть працювати». А от дитячі садки, школи та ЗВО вийшли на незаплановані канікули. Перукарні, кав'ярні, кафе та інший малий бізнес змушені були тимчасово припинити свою діяльність.

Російські війська ввечері вже ввійшли до Генічеська й Олешків, захопили острів Зміїний, окупували аеропорт ДП «Антонов» у Гостомелі та ЧАЕС. При цьому, так і не досягнувши цілей омріяного блицкригу, рашистські загари зазнали втрат: понад 800 солдат особового складу, 500 одиниць техніки (з них — 30 танків, 130 бойових броньованих машин, 7 літаків і 6 вертольотів); два батальйони покинули свої позиції. Перший день війни добіг кінця.

Олександра ХАЛЬЗІНА, 1BC

Інструментом творення Людини була і залишається справжня освіта: Марія Василівна до студентів коледжу про вагу освіти, війну та перемогу

Бо теперішня людина — тільки освічена.
Людина — це обов'язок, а не титул.

10.04.2022

Ніколи з власної волі не читала книжок про війну, не дивилася фільмів. Десь на генетичному рівні розуміла, що то все «кіно», а у справжньої війни обличчя інше — брудне, перекошене від злоби й болю. До останнього не вірила, що брязкання зброєю нашого східного сусіда отримає такий продовження у вигляді реальної війни... Але факт залишається фактом.

Антилюдська соціальна машина росії [авт.] породила монстрів, для яких цінними є лише хворобливі марення про супердержаву, для котрих нічого не коштує людське життя, а єдиний відомий спосіб існування — це війна... Ця війна є свідченням того, що можуть зробити людські істоти, які ніколи не були олюднені й залишилися без цінностей і моралі, залишилися людьми-дикунами, що аж п'яніють від запаху крові та руйнувань.

Саме тому закликаю всіх студентів нашого рідного Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка до щоденної праці над собою, щоби стати Людьми. Для справжньої Людини важливо бути сильною, мудрою, мислячою, мужньою, чесною, порядною, патріотичною та професійною. Інструментом творення такої Людини була і залишається справжня освіта. Тож непорушне моє переконання, що освіта має допомогти вам насамперед стати Людьми, а вже потім — інженерами, учителями, юристами, журналістами, художниками чи дизайнерами. А ми, викладачі, будемо всіма силами допомагати вам, наші студенти, досягти цієї амбітної мети.

Наша рідна Україна потребує освічених громадян. Адже війна — це не назавжди! Вона обов'язково закінчиться! Україна переможе, і ми разом будемо робити її успішною та щасливою. **Бо Україна — це ми!**

**Марія БРАТКО, директорка Фахового коледжу «Універсум»
Київського університету імені Бориса Грінченка**

Арт: Rado Javor / Deviant Art

Освітній фронт: викладачка про день, коли все почалося, навчання і котів

За останні декілька років я зрозуміла, що українська освіта витримає ВСЕ.

09.04.2022

Війна — що воно таке? Нове покоління не пам'ятає війни. Для молоді це були дідові історії, пожовтілі від старості фотографії прабабці, епічні параграфи в підручнику з історії, нудні й незрозумілі карти наступів і бойових дій. Але путінська автократія призвела до того, що сьогодні, у 2022 році, українці, незалежно від віку й статі, знають війну в обличчя. Тепер ми снідаємо тет-а-тет із вибухами, пишемо курсові, граючись у піжмурки з сиренами, читаємо про Бучу, Ірпінь, Маріуполь...

Наші викладачі Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка — не виняток. Та наскільки насправді мало відомо про їхнє, викладацьке й не тільки, життя. **Тетяна Володимирівна Ловейко** розвіяла це марево таємничості для нас і розповіла, як переживає повномасштабну війну.

— Як дізналися про початок війни?

Ютуб, о п'ятій ранку.

— Розкажіть про своє 24 лютого — що то був за день?

Приблизно до десятої тремтіли руки й ноги. Потім — побачила, як їдуть колони ворожої техніки. Дружно всім селом рахували їх. Виявляється, через наш населений пункт проходять дві військові дороги.

— Ви переїхали до безпечнішого місця чи залишилися вдома? Як виглядає ситуація навколо зараз?

Перший тиждень тільки дивилася телевизор і годувала кота. Другий тиждень дивилася телевизор і лікувала кота (він чомусь захворів). Далі видихнула й почала робити презентації до пар.

Залишилася вдома, точніше вдома у батьків. Під час карантину я завжди до них приїжджаю, тож ще за місяць до війни була тут.

— Чому вирішили залишитися в Україні?

Батьки нікуди не поїдуть з рідної землі, а я їх не покину. Тому ми залишилися вдома. Тільки після того, як стали відомі звірства в Бучі, я зрозуміла, яка то була дурість. Спочатку не хотілося навіть у це вірити, але потім згадала, що дуже часто від сусідів доносилися звістки про вбивства рашистами мирного населення та грабунок. Усе це не з телевизора, а від рідних і знайомих з ближніх сіл.

Якщо вони таке по селах творили, де наші їм спокою не давали (увесь березень у нас щодня була стрілянина, поля навколо вкриті залізом), то що ж було там, де окупанти почували себе більш спокійно.

— Як поставилися до рекомендації стосовно відновлення навчання?

Із радістю. Це хоч трохи відволікло би й викладачів, і студентів.

— Студенти, у яких ви викладаєте, уже поступово звикають до нової організації навчального процесу. А як щодо вас?

За останні декілька років я зрозуміла, що українська освіта витримає ВСЕ. Тому адаптуємось і виживаємо!

— Поділіться своїми враженнями від першого досвіду викладання у воєнних умовах.

Досвід специфічний: одне вухо слухає студентів, а друге прислухається до наближення вибухів. Коли починає дзвеніти люстра — пора хапати кота і бігти в погріб. До того ж, студенти мали можливість побачити мій погріб-стайл: шапка, кожушок, усмішка.

— Як кіт допомагає впоратися з усім, що відбувається?

Я впевнена, що коти захопили світ. Придивіться!

З мене сміялися всі сусіди, адже кожного дня, коли все навколо тремтить від вибухів, я незмінно несла кота до погребу. У цьому була й доля меркантильності: з котиками тепліше, а березень видався морозний. Пізніше мій приклад перейняли. Особливо пощастило сусідці, бо в неї цих тварин штук п'ятнадцять.

— Чи вдалося відновити робочу рутину з мирного життя?

Більш-менш вдалося.

Чесно кажучи, я боялася, що війна стане нашою рутиною. Те, як матір щодень робила погріб усе більш комфортним місцем, мене лякало. Здавалося, що вона скоро там почне клеїти шпалери.

— Минув більш ніж місяць війни. Що ви відчуваєте зараз? Чи змінилася ваша реакція на війну за цей час, якщо так — як саме?

Після місяця війни з нашої Чернігівщини ворожі війська вже вийшли, але відчуття безпеки так і не з'явилося. Боюся, що це надовго. Зараз намагаюся не ненавидіти всіх росіян (виходить дуже погано).

Відповісти за скоєне вони обов'язково мають. Але якщо ми будемо їх ненавидіти, зіпсуємо в першу чергу своє життя.

— 1-го квітня Генштаб заявив про звільнення низки населених пунктів Київщини й Чернігівщини. Як це відчувалося зсередини регіону?

1 квітня 2022 року. Цей день я ніколи не забуду, бо саме першого квітня через моє рідне село перестали ходити колони рашистів. Перший спокійний день. Ба більше, день народження моєї сестри.

Ще й лелеки прилетіли. Мабуть, щось від тотемізму в українців усе ж лишилося. Мої батьки, та й усі сусіди, особливо радіють поверненню лелек.

І тут дивина. Кіт цілий місяць щодня під вибухи ходив до погребу. Коли закривали вдома, він вимагав (можливо, навіть по-котячому матюкався), щоб його випустили на вуличку. І ніяких проблем, залізні котяті нерви.

Аж він побачив лелек — і все... Істерика, сльози, навіть нявкати почав (думала, він не вміє). День просидів під ліжком. Зараз відмовляється виходити на вулицю.

Тетяна ЛОВЕЙКО,
викладачка ЦК з видавничої справи,
культури та української філології

Ми з тобою побачимось з того боку кордону: очевидці про еміграцію, тимчасовий захист і життя на чужині

На вокзалі вирішили сісти в перший-ліпший потяг, який прямує на захід.

Пів дня чекали на вокзалі, згодом спіймали таки рейс до Кам'янця-Подільського. Маму й сестру посадив по місцях, а сам стояв ще пів дня, поки їхали. До Кам'янця не дісталися, вирішили зійти у Хмельницькому. Там нас зустріли волонтери, нагодували та дали житло на кілька діб. За ці дні ми трохи оговталися, придбали квитки на автобус до Кракова.

Шість-сім годин ми стояли на кордоні. Коли зрештою добралися, ще пів дня провели на Краківському вокзалі — у черзі на житло. Зрештою оселилися в гуртожитку, де проживаємо й досі. Подали документи на візу, чекаємо відповіді. Але в разі потреби будемо повертатися.

01.04.2022

Егор, Польща

Евакуація за кордон відбулася несподівано, десятого березня. Покидати Україну не хотілося.

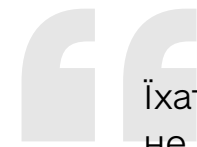
Нас усіх просто скинули біля пішого переходу, і автобус розвернувся назад. Прийшли на українську митницю, що, мабуть, було найтяжчим. Загалом стояли ми годин п'ять. Усе, чого хочеш — ліжко.

Щойно ти отримуєш печатку — перехід пришвидшується. Далі нас зустріла вже польська ТрО, яка дуже люб'язно й обережно повела до надутого намету з великим написом Rzeczpospolita Polska.

Нещодавно я пережила вже третій переїзд. Зараз живу в робочому гуртожитку, очікуючи початку роботи.

25.03.2022

Олександра, Чехія

Їхати Україною було страшно. На блокпостах з машини не витягували й паспорти не прискіпливо розглядали, але були також ті, хто роздивлявся обличчя.

Виїхали 15 березня, машиною до Ужгорода. Звідти — до Словаччини. Кордон перейшли швидко — за 15 хвилин. Зі Словаччини приїхали до Відня, оформили тимчасовий захист.

На кордоні Словаччини нас одразу зустріли волонтери та проконсультували, надали гуманітарну допомогу, підтримали. Усі були дуже привітними. У Відні вже на вокзалі також були їжа, вода, волонтери. Нас відвезли на «стадіон». Там зробили тест на COVID-19 та відвели до розкладачок (їх стояло близько 500). З їжею, водою проблем не виникало. Ніч далася морально важко, я майже не спала. Уранці пройшла реєстрація: кожному присвоїли номер, з яким можна влаштуватися на роботу.

Нам пообіцяли найкраще житло, із душем та ліжками, сказали сісти в автобус. Їхали годину-півтори. Зрештою ми прибули за місто, умови виявилися ще гіршими, ніж на «стадіоні». Просто обдурили нас.

У дорозі назад нам відмовили, тож змушені були добиратися до вокзалу самотужки (автобусом, потім — потягом до Відня). У Відні сиділи на вокзалі кілька годин, звідти поїхали в центр для таких само біженців, де є гуманітарна допомога. Там ми розповіли нашу ситуацію одній волонтерці, котра й допомогла знайти хостел (велике спасибі їй за це).

Пізніше, зранку, мамина знайома через своїх знайомих допомогла знайти квартиру на околиці Відня. Житло безкоштовне, але потрібно трохи побілити будинок та платити за комунальні послуги.

25.03.2022

Крістіна, Австрія

Коли я їхала до кордону, чула багато вибухів, бачила безліч танків. Дорога була довгою через багатокілометрові затори й наші «улюблені» дороги в селах, якими ми намагалися скоротити шлях.

На кордоні стояли день, після чого, не дочекавшись, поїхали до іншого пункту пропуску, де нам вдалося переночувати. Ранок. Наступний кордон і наступна черга. Ми зрозуміли, що доведеться стояти знову день, тож вирішили поїхати до третього, і останнього, кордону. Там справді черга виявилася меншою. Закон [про обмеження виїзду за кордон чоловікам у віці 18–60 років – ред.] ось-ось ухвалили, і брата з батьком не пропустили. Мама в сльозах, їде без знання мови й бажання в інші країни. Довгий шлях.

Смеркає. Ми не можемо знайти місце для ночівлі. Усе зачинено, мобільного зв'язку немає. Автівку було пошкоджено дорогою – ми дві години стояли на заправці й намагалися пояснити, що маємо проблеми з колесом, а не машиною. Спали в автомобілі, у моторошному місці поблизу шиномонтажки.

Уранці виїхали. Незважаючи на втому та сльози, добралися до родичів у Німеччині. День відпочили й продовжилось пекло. Метушня, недобррозичливі погляди людей і вічні черги. Стояти з 4-ї ранку до 13:00 у величезному натовпі й не потрапити на прийом для нас стало нормою. Потім довелося переїхати до іншого міста.

Без будь-якої допомоги нас відправили в табір для біженців, де було холодно й голодно. Німці дивилися на нас дуже дико, здивовано. Чоловіки в черзі б'ються, жінки горлають, діти плачуть – це стало звичним.

Я захворіла. Лікар і лікарня. Не довга, але нудна історія. Зараз мені дали притулок добродушні німці, але ні грошей, ні житла чи курсів з німецької ми так і не отримали. А найголовніше – ми перебуваємо в тому ж стані стресу, не можемо позбавитися думки про те, що всі наші улюбленці, моя бабуся залишились у Києві. З ними все добре, але я сумую до безтями.

15.03.2022

Анастасія, Німеччина

«Я радий, що ми об'єднали сьогодні всіх вас – країн ЄС, але я не знав, що такою ціною», – Зеленський

«Ми з вами. Крапка», – Байден

STAND
TOGETHER

«Український народ воює за нас...» – Грибаускайте

«Україна свій іспит склала, тепер черга Заходу», – Дуда

Синьо-жовтий Херсон: як українці борються за свободу в окупації

Україна не має часу чекати.
Свобода не має часу чекати.

24 лютого 2022 року — нова чорна дата в історії України. Саме цього дня російські війська розпочали повномасштабну війну проти нашої країни. На меті були «денацифікація» та «демілітаризація» України, але ці плани так і не втілилися в життя. Рашисти не очікували народного супротиву, що тут хліб і сіль їм ніхто не запропонує — лише свинець.

Хоча історія мала б їх навчити: українці — народ незламний. Це ми доводили протягом усього нашого існування, від Київської Русі до російсько-української війни 2022 року. Російський окупант хотів прийти на нашу землю як визволитель, а прийшов як загарбник і вбивця мирного населення.

Українці протестували за різних умов, а тепер борються за свободу. Росіяни ж, на відміну від нас, не славляться жагою до вільного життя. Цитата 2-го президента України Леоніда Кучми «Україна — не Росія» сьогодні звучить актуально як ніколи.

Цікаво! Першими колонами з Білорусі до Києва заїжджали не БТри. Це були автобуси з «бійцями» Національної гвардії Росії та ОМОНу, які спеціалізуються на розгоні мітингів та акцій протестів. Рашисти перш за все боя-

лися опору звичайних людей (або, як вони кажуть, нацистів), але зараз були знищені військами ЗСУ.

Російські окупанти заходили на територію України настільки самовпевненими й самоствердними в ідеї свого «визволительства», що іноді за колонами важкої техніки їхали оркестрові полки. Напевно, Путін хотів увійти до серця нашої країни під тріумфальний марш оркестру, та вже понад місяць його армія чує лише один марш — траурний.

З початком повномасштабного вторгнення під окупацією опинилася майже вся Херсонська область. Вона межує з тимчасово окупованим Кримом, тому рашистські війська вже другого березня оголосили про взяття Херсона, де планувалося створення ХНР — **Херсонської Народної Республіки**. Місцеві жителі не погодилися з такими намірами та почали влаштовувати масові акції протесту проти окупаційного режиму. У відповідь на супротив громадян росіяни планували завезти з Криму автобуси з людьми задля створення мітингу на підтримку нової влади. Але ця ідея прогоріла так само, як і роздача псевдогуманітарки для запису відео про «допомогу від великої Росії». Мирні акції протестів

Фото: Український ньюзрум «Новинарня»

охопили майже всю Херсонську область, а саме Нову Каховку, Голу Пристань і Херсон. Люди й досі майже щодня виходять на масштабні мітинги на підтримку України з вимогами до окупантів «забиратись геть» та лозунгами:

«Херсон — це Україна!»

Спершу російські війська віддаля спостерігали за цими протестами та не вживали жодних заходів для розгону протестувальників. Тільки згодом вони почали стріляти у повітря, застосовувати світлозвукові гранати та сльозогінний газ. Але й це не допомогло: 24 березня на фасаді міськради замайорів новий український стяг (старий майже повністю вигорів через постійні обстріли будівлі).

Окупанти намагаються зламати дух херсонців, викрадаючи активістів, колишніх бійців АТО, очільників місцевих громад, журналістів. Уводячи цей «великий терор», росіяни вкотре наголошують, що їм важко загасити полум'я українського протесту, яке палає яскравіше з кожним днем цієї війни. Уже культовими стали кадри херсонських мітингів і мітингуваль-

ників. Наприклад, відео про чоловіка, який виліз на рашистський БТР із прапором України.

UPD. Фронт котиться вперед, а приємні новини стосовно Херсонської області з'являються в стрічці все частіше. Так, станом на 1 квітня 2022 року ЗСУ звільнили 11 населених пунктів на Херсонщині. Про це [повідомило](#) угруповання військ «Південь». Менш ніж за тиждень після цього Збройні Сили України звільнили ще два населені пункти, які входять до складу Високопільської територіальної громади та один з Нововоронцовської ТГ (про це сповістив Генштаб ЗСУ в оперативному зведенні станом на 06:00 6 квітня).

Уже понад місяць херсонці та жителі області виходять на вулиці, площі й майдани, щоби чітко і гучно вимовити свою позицію. Вони наголошують, що ніхто не кликав сюди росіян з їхньою допомогою, що вона нікому тут не потрібна. Херсон, як і весь південь України, — наша невід'ємна територіальна й духовна частина. Саме це український народ і доводить на полі бою.

Усе буде Україна!

Владислав ГРАБАРЧУК, ЗВС

Війна «по-жєневськи»: як міжнародні норми регулюють збройні конфлікти

За місяць вторгнення окупаційні війська Російської Федерації неодноразово порушували норми, проголошені у Жєневських конвенціях.

Жєневські конвенції — ідеї про гуманність під час війни. Перші, і єдині, версії цих конвенцій уклали 1949 року (73 роки тому). Ухвалення відбулося 12 серпня того ж таки 1949 в Жєневі (Швейцарія) за участі представників понад 60 держав світу.

До Конвенцій входять чотири договори, які закріплюють у міжнародному праві норми щодо гуманного ставлення під час війни. Унікальність Конвенцій полягає в тому, що разом зі Статутом ООН це — єдині міжнародні договори, в яких беруть участь усі держави. Ці документи є гарантом непорушної значущості зазначених норм і ознакою приналежності держави до міжнародного співтовариства.

Ігнорування засад, проголошених у Конвенціях, відмежовує державу від цивілізованого співтовариства, а злочинні дії кваліфікує як воєнні злочини проти людяності, які вважаються міжнародними злочинами. Порушення Жєневських конвенцій — юрисдикція Міжнародного кримінального суду.

Пропоную проаналізувати міжнародні норми та події, що відбулися за місяць збройного конфлікту між Україною та Росією. РФ належить до держав-учасниць Жєневських конвенцій про захист жертв війни. Утім, її армія продовжує систематично порушувати норми міжнародного права.

Одна з Жєневських конвенцій [забороняє](#) застосовувати зброю, що здатна завдати надмірних пошкоджень і страждань; а також забороняє застосовувати методи, які мають на меті заподіяти серйозну шкоду довкіллю.

23 березня мер Ірпеня Олександр Маркушин повідомив про використання російськими військами фосфорних боеприпасів у районі Ірпеня та Гостомеля Київської області.

24 березня голова Луганської військової адміністрації Сергій Гайдай передав інформацію щодо скидання російськими військами фосфорних бомб на Рубіжне.

27 березня голова Донецької ОВА Павло Кириленко доповів, що рашисти застосували білі фосфорні боеприпаси в Авдіївці.

[Згідно з конвенціями](#), цивільне населення має бути захищене від небезпек усіма сторонами збройного конфлікту. Гарантувати безпеку цивільного населення можна на території держави, громадянами якої вони є. Тобто їх заборонено «захищати від небезпек», вивозячи на територію будь-якої іншої держави, що не є для них батьківщиною.

[Заборонено](#) надавати наказ не залишати нікого в живих, погрожувати цим противнику або вести воєнні дії таким чином.

24 березня у Харкові в районі вулиці Академіка Павлова росіяни зі зброї дальньої дії обстріляли відділення «Нової Пошти», біля якого містяни отримували гуманітарну допомогу.

Держава-окупант зобов'язується надавати цивільному медичному персоналу на окупованих територіях всіляку допомогу, щоб забезпечити виконання своїх гуманітарних функцій найкращим чином.

Цивільні лікарні, організовані для надання допомоги пораненим, хворим, інвалідам та породіллям, за жодних обставин не можуть бути об'єктом нападу. Натомість вони завжди користуються повагою сторін конфлікту й перебувають під їхнім захистом. Окрім того, медичному персоналу також гарантується безпека [Конвенція про захист цивільного населення під час війни; Стаття 18].

9 березня російські окупаційні війська завдали авіаудару по лікарні в центрі Маріуполя. Напад було скоєно під час режиму тиші, який, зокрема, був підтверджений російською стороною для роботи в місті гуманітарних коридорів.

Женевські конвенції окремо визначають статус військовополонених — поводження з ними повинно бути дуже делікатним і гуманним. За порушення цих норм караються обидві сторони збройного конфлікту, незалежно від того, хто визнаний агресором.

У статтях Конвенцій ідеться про те, що наскільки б жахливою не була ситуація, гуманність та дипломатія — це найкращий спосіб вирішення проблеми. До такого висновку можемо дійти, наприклад, прочитавши Конвенцію «Про поводження з військовополоненими», де зазначається, що не можна кривдити, переслідувати та обмежувати права тих військовополонених, що відмовляються відповідати.

Окрім того, заборонено вбивати, ранити або брати в полон противника, вдаючись до віроломства. Але воєнні хитрощі не заборонені.

Фото: Інф. портал «Український Інтерес»

Досить часто військову хитрість і віроломство називають схожими, але їхні механізми принципово різняться.

Суть **військової хитрості**: вона досягається виключно завдяки мудрості, досвіду та розсудливості. Військова хитрість — це виграти бій з метою введення противника в оману (маскування, дезінформація, заміна дорожніх знаків, відступи чи втечі, раптові напади, хибні атаки тощо).

А у **віроломстві** дія спрямована на те, щоб викликати довіру в противника, ніби він має право на захист, і зобов'язатися надати його, але не притримуватися цієї обіцянки.

Прикладами такого віроломства є симуляція переговорів під прапором перемир'я або капітуляції, робота цивільної особи «під прикриттям» і подібне.

Під час оборони Донецького аеропорту режим тиші було використано для прихованого мінування позицій ЗСУ. Після його завершення аеропорт зазнав віроломного підриву. Тоді загинуло 25 військовослужбовців, 22 — захоплено в полон, одного полоненого було вбито.

Як бачимо, навіть закони — на нашому боці. Тому ми можемо вірити в невідворотну перемогу України!

Іванна ОСИПЧУК, 1ПР

Команда Міністерства юстиції та Middleware запустили чат-бот для месенджерів Viber, Telegram, який дозволяє фіксувати злочини проти людяності з боку Російської Федерації під час війни в Україні. **Повідомити про злочин:**

Viber: <https://tinyurl.com/warcrimebot>

Telegram: t.me/warcrime_bot

Словацький художник Радо Явор:

«На артї зображено спокійну хвилину на передовій, поблизу Маріуполя, міста-півмільйонника, яке неодноразово зазнавало нападів і досі потерпає від загрози з боку рашистів»

Феномен Чорнобаївки: пекло на землі чи військова дурість керівництва Росії?

Є таке місце на нашій землі,
Воно стане цвинтарем для всієї росні.
Це як чорна діра, але для кацапів,
Вони туди приходять і зникають насправді...

Чорнобаївка — село на півночі Херсонщини. За місяць війни воно стало не тільки мемом, а своєрідним символом опору українського народу. Чорнобаївку називають «проклятим для росіян місцем», шукають зв'язки з давніми поселеннями готів на цій території. Але не варто містифікувати те, де цілком чинні закони раціональності.

Чорнобаївський аеродром став важливим для рашистів ще за перших днів повномасштабної війни, після захоплення Херсона. Зі спробами розвинути наступ на Миколаїв і, у перспективі, Одесу з'ясувалося стратегічне значення цього летовища. Росіяни мали налагодити переправу техніки, військ та іншого постачання з окупованого Криму через Дніпро. Логістичний маневр унеможливився вигідними позиціями української сторони: обидва мости (Антонівський і в Новій Каховці) знаходяться в радіусі досягання обстрілів нашої артилерії.

«...аеродром підскоку — додатковий спосіб жити плацдарм на правому березі Дніпра. У Криму поблизу перехідки є бази, біля яких розвантажуються потяги, а потім гелікоптерами

все це претяг до Чорнобаївки» (пер. з рос. — Кукшина М.), — [прокоментував](#) військовий оглядач Кирило Данильченко.

Феномен Чорнобаївки [пояснив](#) також військовий експерт Микола Белєсков: «Ідея була банальна: під Херсоном є аеродром. Вони [окупанти] пройшли Херсон, і наступаючим силам хочеться мати аеродром поближче. Бо якщо не Чорнобаївка, то це з окупованого Криму [мається на увазі розташування найближчого летовища]. Чим далі ти літаєш, тим більше додаткових баків із паливом треба взяти з собою; додаткові баки з паливом — менше зброї».

Окрім цього, за словами вищезгаданого Кирила Данильченка, Чорнобаївка є зручним передовим командним пунктом. «На ньому перебувають одночасно штаби всієї Вільної Південної групи військ, 22 армійського корпусу, 7 десантно-штурмової дивізії, тактичної групи 358 зенітно-ракетного полку. Це десятки кунгів, командно-штабних машин, машин рот охорони та їхнього постачання. Зібраних із запасами палива та вертольотами...» (пер. з рос. — М. Кукшина).

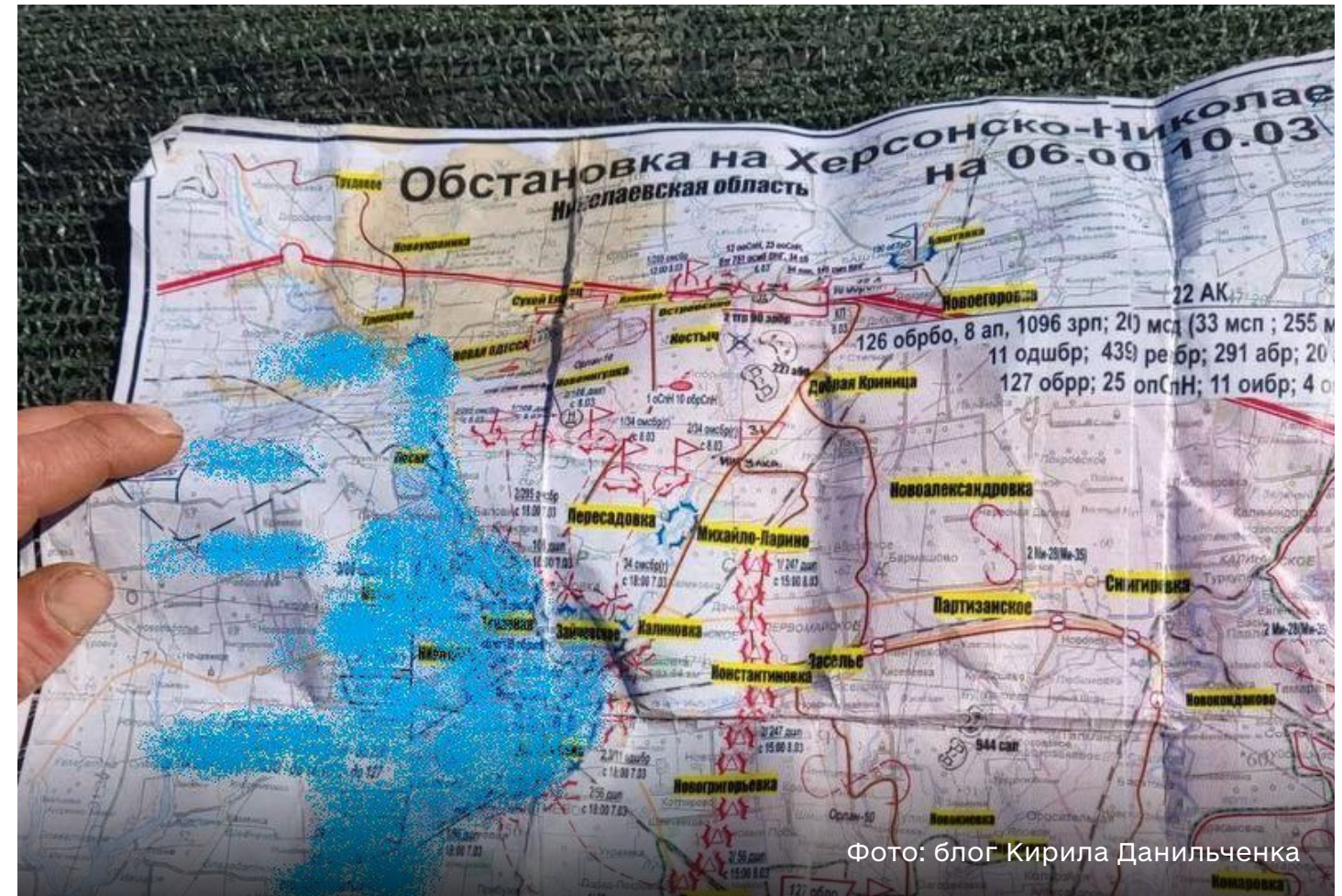

Фото: блог Кирила Данильченка

Стратегічне військове значення Чорнобаївського аеродрому ми вже з'ясували. Але як пояснити таку кількість (за останніми даними, рахунок Чорнобаївка vs окупанти — 17:0) спроб рашистів закріпитися під Херсоном? Просто: вони не мають альтернативи. Жодної.

Чорнобаївка з її історією знищення російських окупантів — приклад того, коли росіяни керуються бажанням якось покращити свою ситуацію, та зрештою це їм коштує дорожче.

Утім, навіть якщо вороги припинять спроби закріпитися в Чорнобаївці, українські військові знайдуть їх і в іншому місці. Про це [наголошує](#) капітан І рангу в запасі, керівник військових

програм Центру глобалістики «Стратегія XXI» Павло Лакійчук. «Проведуть розвідку — і ліквідують. Так буде до перемоги».

Слава Україні!

Марія КУКШИНА, ЗВС

«Словник сучасної української мови»

ЧОРНОБАЇТИ

постійно робити одне й те саме, не отримуючи іншого результату, та дуже страждати через це

Як бізнес став на військові рейки

Головна мета ворога — не лише знищити українські міста, мирних громадян, а й економіку держави.

Понад місяць триває війна України з Росією, і за цей час мільйони українців стали біженцями, втратили житло, роботу, рідних. Деякі підприємці втратили бізнес. Усім секторам економіки довелося стати на військові рейки, зокрема приватним підприємствам. Малий та середній бізнес уже поступово почав відновлювати свою діяльність для того, щоб стабілізувати економіку держави. Багато компаній швидко адаптувалися до нових умов і почали виробляти продукцію, необхідну під час війни, волонтерити та допомагати фінансово.

Українські бренди одягу

Вітчизняні бренди почали активно повертатися на ринок і працювати на потреби української армії. Кропивницький бренд жіночого одягу «One by One» із початком воєнних дій почав шити флісовий одяг та білизну для ЗСУ. Бренд одягу й взуття «KACHOROVSKA» шиє берці. У межах благодійної акції лише вони відшили 1300 пар військового взуття.

Трансформація кав'ярні в бомбосховище

Відома кав'ярня з енотами в Харкові стала укриттям для мирних жителів, а власник Марко Колесников — волонтером. Він привозить їжу, ліки, засоби гігієни до міста й околиць Харківщи-

ни. Еноти — головний антистрес для мешканців бомбосховища, а смачна кава від баристи Олі неабияк підбадьорює.

Ресторанні компанії

Київські ресторатори створили благодійний проєкт «Паляниця». Це мережа ресторанів, що годують пенсіонерів і малозабезпечених осіб. Кухарі готують близько 1200–1500 порцій на день. Львівський ресторан «Інші» відомого шеф-кухаря й телеведучого Євгена Клопотенка запровадив безкоштовне «Меню № 2». Це меню створене для тих, хто не має змоги заплатити за нього. Туди входить основна страва (на вибір), салат, кава.

У кременчуцькому кафе «Шашличний двір» щодня безкоштовно годують біженців, волонтерів, військових Збройних Сил та бійців територіальної оборони. Долучитися до волонтерів можуть усі охочі.

Культурне волонтерство

Освітній хаб «Халабуда», що знаходився в Маріуполі, почав свою волонтерську діяльність ще 2014 року. Команда працівників створила центр допомоги для переселенців з Мар'їнки. До евакуації активісти допомагали жителям Маріуполя. З 24 лютого освітній хаб об'єднав близько двохсот

людей. Проєктна менеджерка Галина Балабанова координує всю команду «Халабуди» дистанційно. Вони продовжують допомагати маріупольцям.

Івано-Франківський драмтеатр перформатувався в укриття та штаб гуманітарної допомоги. Попри війну актори продовжують виконувати свою основну місію — грати у виставах. Команда вважає, що спектаклі виконують терапевтичну функцію й допомагають лікувати людей.

Отже, сьогодні надзвичайно важливо об'єднатись і докладати максимум зусиль для того, щоби відновити роботу підприємств. Тому що саме так ми зможемо зберегти економіку держави та послідовно наближати перемогу України.

Міжнародні партнери обов'язково допоможуть відбудувати все зруйноване російською армією. «Україна відчуває міцну та надійну підтримку кожного з вас», — наголосив Зеленський.

Наталія ГОРДА, ЗВС

Фото: Полтавська ОДА

Психологічний портрет українця: від зневіри до перемоги

Гроші втратив — нічого не втратив, друга втратив — багато втратив, дух втратив — усе втратив.

Нас хвилювало багато чого, поки не розпочалася війна. До тривожних станів, які були нашою рутинною, додався цілком обґрунтований страх за життя, а згодом — завзята віра у перемогу. Але все змінювалося поступово.

Наприклад, військовий, вступивши до лав ЗСУ, ТрО абощо, став боротися за незалежність. Сьогодні українські захисники й захисниці сплачують «чистий» борг за країну, в якій живуть, виявляючи непримиренність до ворога та демонструючи світові відмінну підготовку.

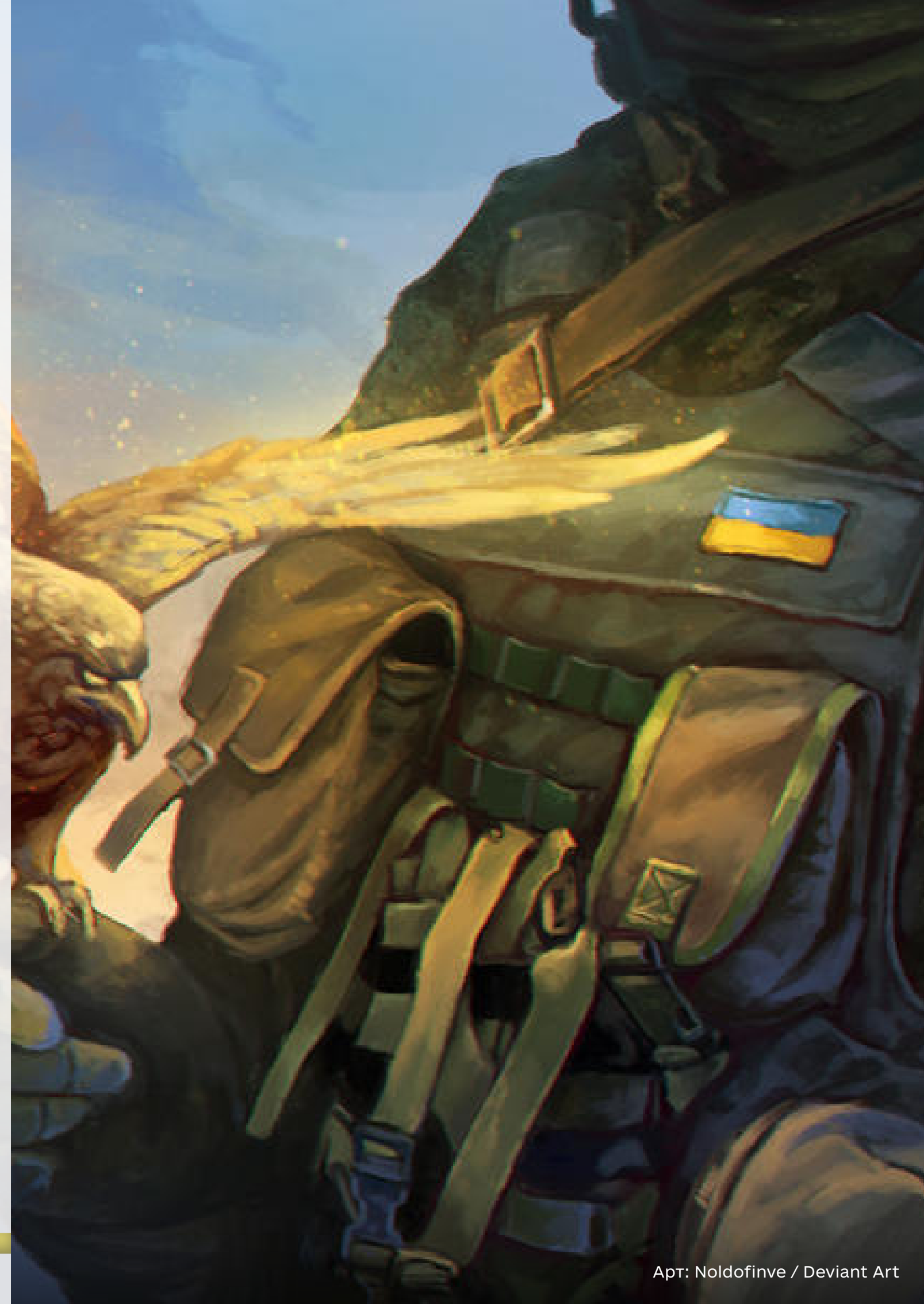
Пересічний робітник у віці від двадцяти п'яти років зміг знайти себе у сфері волонтерства або ж підтримав економіку країни, не припиняючи до воєнної діяльності. Частина українського бізнесу з альтруїстичних міркувань узагалі мілітаризувала власне виробництво.

Школярі та студенти взяли на себе відповідальність продовжувати виконання обов'язків, зокрема навчання, незалежно від обставин. А зовсім малі українці є і залишаються символом тривалості життя попри зовнішні умови. Але всіх нас, так чи інакше, поєднує один давній заклик: «Борітеся — поборемо!»...

Ще в січні, із кожним тижнем прогнозів, немов ось-ось почнеться війна, люди не впадали у паніку, проте інтерес до майбутніх подій зростав. Буденне життя набуло відтінку легкого занепокоєння, хоч і без биття у дзвін про те, що Росія таки оголосить війну.

Після ранку 24 лютого, здається, страх усього світу акумулювався в серцях мільйонів українців. Але, згадавши Лесю Українку з її «Щоб не плакати, я сміялась», ми не втратили почуття гумору. Український народ з перших днів повномасштабного вторгнення продукував тонни відеоконтенту й мемів. Доти небачених обертів набуло й бажання довести жителям країни-терориста, що вони неправі у своєму баченні світу, очолюваного диктатором. Загальнонаціональна русофобія стала відверто жорстокою та по-правдивому сатиричною.

Зросло також шанування давніх українських традицій, попит на рідну мову та патріотизм, особливо серед молоді. **Чи можна було спостерігати таке явище у мирний час?** Спірне питання. Певне, сьогодні це стало вимушеним процесом, зумовленим неусвідомленим страхом, що за протилежні погляди можуть засудити.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ

ГНІВ

КОМПРОМІС

ДЕПРЕСІЯ

ПРИЙНЯТТЯ

Дедалі більше підлітків почали переходити з російської на солов'їну, показуючи таким чином, що єдина державна мова — саме українська. Вільна молодь невпинно рухається до українізації всього, що можуть побачити, почути, прочитати. І це, безперечно, величезний «плюс» у новій сторінці історії нашої країни.

Чи варто говорити про єдність? Адже ми маємо певні задатки ще від початку нашої історії. Тому ворогові не варто було недооцінювати духовні сили українців. Єдине занепокоєння — це жага привласнити собі більше, ніж зробив насправді. Так, існують відгуки про волонтерів, які через своє привілейоване становище наживаються на гуманітарній допомозі, валютних пожертвуваннях тощо. Подібне зустрічаємо й у біженців, котрі часом нахабно користуються цим статусом. Ось чому важливо враховувати абсолютно всі фактори, що можуть вплинути на майбутнє як нашої країни, так і держав, які зараз надають допомогу.

Емоційність завжди була притаманна українцям. Надто яскраво це можна було помітити на початку війни, коли всі масово виїжджали з країни, утворюючи нескінченні затори на дорогах. Панічні настрої переважали через високу чутливість до подій та їхню раптовість. Навіть ті, хто залишилися, познайомилися з безсонням, істериками, змінами апетиту, різкими спалахами гніву. Але ж прийняття ситуації має п'ять етапів (заперечення, гнів, компроміс, депресія та прийняття), і кожен минає індивідуально.

З плином війни відбулася адаптація, у багатьох почала розвиватися депресія та інші супутні стани. Окремі наслідки мають і ті люди, що через травматичний досвід у минулому зіткнулися з певним умиротворенням, раптовою «ремісією». Не тому, що їм подобається війна, а тому, що так спрацювали особистісні захисні механізми.

Отже, якщо скласти загальний психологічний портрет українця у воєнний час, то можемо побачити непохитну впевненість у власних силах, починаючи з дітей і закінчуючи військовими та держпосадовцями. Також це адекватне згуртування колективу, об'єднаного спільною метою — **допомагати й перемагати**. Цілком зрозуміла яскраво виражена тривога, переживання за себе, близьких і зовсім чужих людей.

У громадян, які бачили та відчули на собі всі прикрощі війни, розвивається посттравматичний розлад, а ті, хто змогли врятуватися й проводять час у відносній безпеці — синдром уцілілого. Але всі ми індивідуальні. Усі ми вільні у своєму виборі та почуттях.

Разом — до перемоги!

Дарья ВЕЧЕРОВА, ЗВС

[#щояможужробити](#)

**СИНДРОМ
ПРОВИНИ ВЦІЛІЛОГО**

неофіційний розлад, пов'язаний із ПТСР. Виникає у людей, які були свідками травмуючих подій, або в критичний момент мали кращі умови, ніж інші

Менше ніж за місяць в Україні зруйновано або пошкоджено*:

15

тис. км доріг

5

тис. км колій

350

мостів

30

адмінбудівель

45

заводів

7

ТЕС та ГЕС

36

лікарень

273

школи та ЗВО

1600

житлових будинків

15

аеропортів

134

дитячих садки

47

залізничних станцій

1

АЕС

1

літак

Ан-225 «Мрія»

на суму \$ 62 030 млн
або € 1.8 млрд

* 24.02.2022–17.03.2022. Дані аналізу команди KSE Institute (аналітичний підрозділ Київської школи економіки) в межах проєкту «Росія заплатить». Розрахунки побудовані на аналізі декількох тисяч публічних повідомлень від громадян, уряду та місцевих органів влади щодо втрат і пошкоджень у всій країні. Дані оцінки не є вичерпними: інформація про численні пошкодження та руйнування може бути неповною, оскільки у громадян, місцевих та державних органів влади немає можливості оперативно фіксувати завдані пошкодження у розрізі кожного міста та населеного пункту.

